

**ROMANUL EPISTOLAR *TESTAMENTUL NECITIT*.
SCRISORILE UNEI MAME PLEcate LA MUNCĂ ÎN OCCIDENT
DE LILIA BICEC-ZANARDELLI – DE LA DRAMĂ PERSONALĂ
PÂNĂ LA STRIGĂTUL SFÂȘIETOR, DAR PLIN
DE SPERANȚĂ AL UNEI NAȚIUNI**

Emilia STAJILA

CZU: 821.135.1-31(478).09

emiliastajila@yahoo.com

Romanul epistolar *Testamentul necitit. Scrisorile unei mame plecate la muncă în Occident* abordează nu doar subiectul tranșant al migrației femeilor din Republica Moldova. Această operă relevă drama, destinul tuturor emigranților care au plecat în căutarea unei vieți mai bune, soarta intelectualului dezrădăcinat, background-ul sovietic ce îi urmărește pe basarabeni pretutindeni, trăirile femeii moldovence care este călită precum oțelul și nu are timp de dulcegeriile fericirii feminine, ci trebuie să lupte pentru a scoate din mocirlă atât propriul destin, cât și viitorul copiilor săi.

Scrierea stârnește sentimente antonimice, oscilând de la momentele în care pierzi în drama unei celule a societății, în tragicul unei națiuni până la visul ce pare irealizabil, ideea fixă de a trece peste toate obstacolele pentru a cuceri *pământul marilor speranțe* prin adaptare, integrare socială și incluziune civică. În timpul lecturării, cititorul este surprins de emoțiile controversate: ochii se scaldă în lacrimi și inima e sfâșiată aflând drama emigrării, tragedia deportării (cunoscută datorită viziunii retrospectivă, a inserărilor morale și a perspectivei obiective din care privește autoarea toată istoria neamului nostru) și, totodată, sufletul crede în fericirea care urmează a fi, în victoria pe care o va obține emigrantul asupra societății din care a plecat (reușind, de la distanță, să contribuie la prosperarea ei) și asupra societății de adopție (integrându-se, având curajul să devină un cetățean demn).

Multiculturalitatea lumii noi împropătează modul de a gândi și de a privi lucrurile. Vasile Sîrbu, lector la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, la prezentarea de carte se pronunță astfel despre roman: „O poveste de viață, un drum greu, pe care autoarea îl parcurge cu speranță, cu credință și îndârjire. (...) Există o pornire puternică a autoarei pe tot parcursul cărții spre a descrie un drum spre lumină, spre civilizație, cultură și spre împlinirea condiției de om, spre ajungerea într-o societate în care sufletul poate înflori pentru că există condițiile adecvate. Pe tot acest parcurs eroina principală (...) se hrănește pentru a rezista cu o hrană puțin diferită, și anume, cu dragostea pentru copiii ei (...). Pe parcursul drumului (...) are parte de umilința de a se fi născut într-o zonă defavorizată de soartă. Ea pleacă de pe meleagurile natale nu numai pentru că nu-i ajung banii pentru traiul de zi cu zi, ci și pentru că nu se regăsește în societatea de aici. Obișnuită oarecum cu munca intelectuală, munca fizică nu o abrutizează (...) Cartea *Testamentul necitit* este fără voia expresă a autoarei și o frescă a societății moldovenești de până acum...” [3].

Istoria a oferit (și mai continuă să ofere) basarabenilor atâtea povești de viață, încât se poate construi o adevărată panoramă a națiunii noastre, a destinelor duse de vreme în toate colțurile lumii și a gândurilor, a amintirilor care rămân înlănțuite de dor între Nistru și Prut. Pe parcursul anilor se adună un tezaur literar nemaipomenit, alcătuit din talentul ce vine din diasporă cu ajutorul noilor opere scrise. Literatura migrației, cu siguranță, va deveni o cronică a timpurilor noastre. Inițial, Lilia Bicec-Zanardelli avea intenția de a păstra răvașele inspirate de odiseea sa pentru a le înmâna copiilor când vor fi mari, fiind un fel de mărturisire și moștenire. Precum celelalte generații au lăsat crampeie de amintiri despre siberiile tragice, astfel și moldovenii zilelor noastre înveșnicesc drumul lung și amar străbătut cu speranța la o viață mai bună, măcar a copiilor și nepoților.

Într-un articol publicat, autoarea menționează că „literatura migrației nu este un gen lacrimogen” [2], al compasiunii, ci mai mult unul al empatiei. Această idee poate explica emoțiile contradictorii din timpul lecturării *Testamentului necitit*. Trăirile atestate în roman nu pot fi străine pentru cititor, deoarece el se poate identifica ușor cu personajele, fiind emigrant sau rudă a unui emigrant, sau un potențial emigrant. În Republica Moldova noțiunea de „migrație” face parte din fiecare familie, din fiecare individ și din orice gând. Societatea nu se complăce cu migrația, ci s-a fuzionat cu ea, astfel, văzând lumina din capătul tunelului plin cu deznădejde și încercând să participe cât mai activ la fenomenul de globalizare.

Scriitoarea Lilia Bicec, prin erudiția, inteligența, talentul și bonomia sa, care se desprind chiar din primele pagini lecturate, reușește să urmărească nu doar firul propriului destin, ci și al întregii națiuni. Se țese o pânză ce are pictată pe ea o mulțime de tragedii, de nevoi, de visuri și speranțe ale neamului nostru. Soarta îi oferă emigrantului posibilitatea de a lua cu el unica avere – un bagaj plin cu „ieri” și cu multe iluzii ce strangulează sufletul: „Chiar și geanta în care aveam lucrurile strict necesare mi se părea o mare povară. Dar, probabil, greutatea ei era provocată de un bagaj invizibil: arhiplin de aspirații, de visuri, de regret și gânduri haotice. În acest geamantan invizibil era bine ascuns dorul pentru copiii mei, care, involuntar, se amplifica cu fiecare kilometru de distanță. Acolo mai erau tănuite diploma mea, casa unde m-am născut și mormintele părinților. Acest bagaj mă apăsa anevoios și aprig. Mi se părea enorm și impunător, iar greutatea și valoarea celor dosite în interiorul lui o cunoșteam doar eu...” [1, p. 44]

În romanul *Testamentul necitit* e accentuată drama națiunii nu doar în raport cu situația tristă în care se află poporul basarabean nevoit să emigreze, ci și experiența tragică a generațiilor anterioare ce au fost supuse la nenumărate încercări meschine de către regimul sovietic. Ecoul acelor timpuri mai trăiește și azi, manifestându-se prin mentalitatea și prejudecățile lăsate. Rezistența și caracterul oțelit al poporului dintre Prut și Nistru „se datorează” formelor de „tratare” a imperiului sovietic, utilizate în „comunicarea” cu norodul. Probabil, ironia istoriei și a sorții este că sărăcia și dezastrul, apoi migrația, le datorăm acelor timpuri care pentru unii și astăzi sunt niște

particule utopice, iar pentru alții, doar un background estic foarte tragic și trist: „...regret destinul Moldovei noastre! O istorie lungă și grea, cu cotropiri și distrugeri, au avut mai multe popoare. Dar noi am rămas încovoiați, pierzându-ne echilibrul. Emigrăm ca să ne salvăm coloana vertebrală și demnitatea” [1, p. 190].

Cartea Liliei Bicec-Zanardelli are o valoare considerabilă nu doar națională, ci și globală. *Testamentul necitit* este un teren prodigios pentru incursiunile culturale pe care le-au făcut sau urmează să le facă societățile de adopție ale migranților moldoveni. Datorită acestui roman, Occidentul a aflat cine, de fapt, imigrează cu atâta speranță insistentă în vremuri mai bune și societăți mai prospere. Drama personală a autoarei poate simboliza și drama țării aflate departe de copiii ei care au nevoie să fie alături de mama lor și nu printre străini, așa cum se află moldovenii. Statul e cel care mărește distanța și fortifică durerea, rupând tot mai mulți copii din brațele mamei ce rămâne în singurătate să-și deplângă nevoile și angoasele, sperând la o zi când fiecare mamă și fiecare copil vor fi fericiți pe deplin.

Romanul epistolar *Testamentul necitit. Scrisorile unei mame plecate la muncă în Occident* de Lilia Bicec-Zanardelli este nu doar o dramă personală, ci un strigăt sfâșietor, în același timp plin de speranță al unei națiuni ce mai crede într-un posibil viitor frumos și pentru care cuvântul „dor” se pronunță, se înțelege și se simte doar în limba română.

Referințe:

1. BICEC-ZANARDELI, L. *Testamentul necitit. Scrisorile unei mame plecate la muncă în Occident*. Chișinău: Cartier, 2018.
2. BICEC-ZANARDELI, L. *Literatura migrației nu este un gen lacrimogen*, 2021. Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/1of2dobQscbTFIXynhCGLtwNpVVieBnil/view> [Accesat 29.08.2021].
3. SÎRBU V. În *Fața feminină a migrației*, 2009. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/1893087.html> [Accesat 30.08.2021].